

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon

Karen Ellegaard Fjermeros, 37 01 78 82

Uttalelse til høring om reguleringen av taushetsplikt i tros- og livssynssamfunn

Vi viser til departementets høringsnotat av 30 august 2024, og takker for muligheten til å uttale oss om forslagene som fremmes. Høringsnotatet gir en grundig og balansert avveining av alternativene og momentene.

Statsforvalteren i Agder behandler saker fra et stort antall tros- og livssynssamfunn, og har ansvar for å føre tilsyn med registrerte tros- og livssynssamfunn etter trossamfunnsloven for samfunn i hele Norge utenom de som ligger i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.

Konklusjon

Departementet foreslår prinsipalt å ikke videreføre en lovbestemt taushetsplikt for prester o.l. Statsforvalteren i Agder anbefaler departementet å gå inn for en taushetsplikt som er angitt i lov, men vi mener at denne taushetsplikten bør være begrenset. Det bør bestå en viss opplysningsrett. I denne forbindelse har vi lagt avgjørende vekt på hensynet til barns og andre sårbare personers beste.

Regulering i trossamfunnsloven

Statsforvalteren i Agder har merket seg at det er flere trossamfunn som fortsatt bruker begrepet forstander til tross for at dette ikke ble videreført i den nye trossamfunnsloven i 2021. Det er med tiden blitt veldig uklart hvem som omfattes av taushetsplikten i strl § 211. Vi er derfor enige i at taushetsplikten for prester og forstandere i straffeloven § 211 bør oppheves, slik det fremkommer av hovedforslaget i punkt 7.13 til departementet. En eventuell lovbestemt taushetsplikt bør komme frem av aktuell særlov så langt det lar seg gjøre, slik at den er mer tilgjengelig for de den gjelder for.

Statsforvalteren mener også at det vil være fornuftig å ta inn en bestemmelse om taushetsplikt i trossamfunnsloven. Vi foretrekker i hovedsak den som er beskrevet i punkt 7.12.2 «Taushetsplikt for betroelser gitt til visse personer i tros- og livssynssamfunn.» Vi viser i denne forbindelse til hensynet til at de som ønsker å betro seg til en prest/sjelesørger kan ha en tillit til at hemmelighetene blir holdt i det trygge rommet og ikke deles verken utenfor, eller like viktig innenfor, tros-/livssynssamfunnet. Det er videre uheldig å overlate den kompliserte jobben med å regulere dette til samfunnene selv.

Hvilke personer som omfattes

Vi er enige i at det bør avgrenses hvilke persongrupper i tros- og livssynssamfunnene som har denne rollen som er omfattet av taushetsplikten. Det vil være en trygghet og forutsigbarhet for medlemmene i de enkelte samfunnene dersom dette er definert. Det bør være rollen man har i samfunnet som er avgjørende, ikke om man er ansatt eller frivillig. Det er foreslått at «prest og tilsvarende sjelesørger» samt «medarbeider som opptrer på vegne av» prest/sjelesørger er omfattet av taushetsplikten. Dette kan potensielt gjelde veldig mange personer i et tros-/livssynssamfunn, også mindreårige barne- og ungdomsledere. Dette bør antagelig vurderes og kommenteres av departementet.

Tros- og livssynssamfunn er organisert på flere forskjellige måter. Enkelte har kun ett styrende organ, men de større samfunnene er gjerne organisert i mindre enheter igjen. Dette kan blant annet være opplæringsutvalg, konfliktråd, skriveutvalg, barne- og ungeutvalg. Det er nærliggende å tenke at medlemmene i de enkelte samfunnene tenker at representantene i disse utvalgene har taushetsplikt.

Hva slags opplysninger som omfattes

Den aktuelle bestemmelsen som departementet har foreslått i pkt. 7.12.2 pålegger taushet om «hemmeligheter som er betrodd dem i anledning av stillingen eller rollen». Dette fremstår umiddelbart som mer avgrenset enn begrepet «personlige forhold». Det bør i alle fall kommenteres hva man legger i begrepet.

Hvilke samfunn som omfattes

Videre mener vi at bestemmelsen bør gjelde for både trossamfunn og livssynssamfunn, da flere av livssynssamfunnene også er organisert på en slik måte at det er nærliggende å tenke at man kan ha fortrolige samtaler også der. Behovet for å ha noen trygge personer uavhengig av om man er medlem i et trossamfunn eller et livssynssamfunn mener vi er lik.

Videre bør loven gjelde for registrerte så vel som uregistrerte tros- og livssynssamfunn. Enkelte uregistrerte tros- og livssynssamfunn sender inn årsrapport og regnskap til Statsforvalteren, selv om de ikke er pålagt dette, de har tatt et aktivt valg om å selv følge regelverket som er satt for registrerte tros- og livssynssamfunn. Det kan være flere årsaker til at et tros- eller livssynssamfunn ikke er registrert; de kan selv velge å ikke registrere seg, de kan ha blitt fratatt registrering, de kan ha gått under minstekravet på medlemmer etc. Vi mener derfor at bestemmelsen bør gjelde uavhengig av registreringsstatus, så lenge de definerer seg som et tros- eller livssynssamfunn.

Begrensninger i taushetsplikten

Vi er ikke enige i at det som foreslått i pkt 7.12.2 skal overlates til samfunnene å fastsette evt andre unntak eller begrensninger i taushetsplikten. Vi mener begrensningene bør tas inn i loven. Dersom det tas inn en bestemmelse om lovbestemt taushetsplikt, er det bare med hjemmel i straffelovens §§ 196, 17 eller 18 (avvergingsplikten, nødrett eller nødverge) at opplysninger lovlig kan meddeles videre. Vi mener at dette er et for snevert unntak. I denne forbindelse mener vi at hensynet til barns og andre sårbare personers beste må veie tyngre enn hensynet til den som betror seg. Vi mener at taushetsplikten bør avgrenses slik at prester/sjelesørgere og deres medhjelpere likevel har en opplysningsrett til offentlige myndigheter og hjelpeinstanser slik at barn-, unge og sårbare personer kan få hjelp ved behov. Den bør også si noe om opplysningsrett om mishandling i nære relasjoner. Vi mener dette er i samsvar med statens satsning på å bekjempe negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner.

Vi mener at det vil føre for langt å pålegge prester/sjelesørgere og dere medhjelpere en meldeplikt, men vi mener det er maktpåliggende at opplysningsretten bevares.

Forholdet til straffelovens § 267 om krenkelse av privatlivets fred bør også kommenteres i forarbeidene og evt veiledningsmateriellet, jf. nedenfor.

Iverksetting og overgangsregler

I og med at vi foreslår regulering i lov og ikke at regulering overlates til samfunnene, er det ikke behov for å gi samfunnene så lang tid til å forberede seg på lovendringen. Vi foreslår at loven iverksettes et halvt år etter vedtakelse og at den gjelder fra iverksettelse. Vi mener det ikke er behov for overgangsregler. Det bør foreligge veilednings- og informasjonsmateriell som sendes samfunnene før iverksettelse.

Veilednings- og informasjonsmateriell

Departementet bør inkludere veilednings- og informasjonsmateriell om taushetsplikt, opplysningsrett, avvergingsplikt og nødrett/nødverge tilpasset de ulike persongruppene sjelesørger/konfident og også med tanke for om mottakeren er voksen eller barn i veileder for tros- og livssynssamfunn som er under utarbeidelse. Materiellet bør utarbeides så kort, enkelt og oversiktlig som mulig, og utdypninger/forklaringer/lovtekster kan tas inn som noter eller vedlegg. Videre bør det komme frem at samtykke alltid først bør forsøkes innhentet før man evt går til det skritt å dele opplysninger videre.

Vi anbefaler departementet å lage en samlet digital håndbok om trossamfunnsloven for tros- og livssynssamfunn.

Øvrige tema i høringen

Statsforvalteren i Agder har ikke gått konkret inn i forslagene til endringer i straffeprosessloven § 219, tvisteloven § 22-5, gravplassloven eller gravplassforskriften.

Med hilsen

Gina Lund (e.f.)
statsforvalter
Organisasjon og forvaltningsavdelingen

Kari Øiestad Schjelderup
organisasjon og forvaltningsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent